

Schoenontwerpster Liesel Swart maakte voor zichzelf een paar laarzen van vilt mét hak. Die vielen overal waar ze kwam zo op, dat ze besloot een eigen label te beginnen. Maar hoe doe je dat?

TEKST ANDREA BOSMAN

Een laars van vilt

Bent u wel eens in Partala geweest? Of heeft u wel eens van Partala gehoord? In Centraal Finland, op een goede drie uur rijden van Helsinki? Waarschijnlijk niet. Afgezien van het eindeloos lege landschap, de zwarte meren, de eenzame bossen, de skipistes van het nabijgelegen Jämsä, de elandboerderij van Jouko Partio en het kunstmuseum verderop in Mänttä is er voor de toerist weinig reden om het gehucht Partala te bezoeken.

Maar in dat gehucht staat op een heuvel wel een kleine viltfabriek, Lahtiset genaamd. Een familiebedrijf, opgericht door boer Alex Lahtinen in 1921. Bij Lahtiset maken ze al bijna 100 jaar vilten sloffen en laarzen, vooral voor Finnen, Duitsers en Japanners. Ze maken tassen en onderzetters, telefoonhoesjes en saunahoedjes.

In die fabriek staan de eerste vilten schachten te wachten die Liesel Swart er heeft besteld, voor haar nieuw te lanceren laarzenlabel 'LEV'01', met vilt uit Finland en leesten, hakken en zolen uit de Filipijnen. En naar die fabriek is ze nu in een huurauto op weg, met Dorien Rademaker, een oudstudent met wie ze het label opzet. Liesel is schoenontwerpster en docent ambachtelijk schoenmaken aan de Dutch Shoe Academy. In *Tijd* vertelde ze al eens hoe ze haar studenten van de ontwerpopleiding klaarschoot voor de industrie. En nu begint ze haar eigen label, een langgekoesterde droom. Terwijl het landschap voorbijzoeft – we bewonderen de vele felpaarse lupines die overal in de berm groeien – vertelt ze hoe het zo gekomen is, dat ze met haar ontwerp helemaal in Partala is beland.

Begin dit jaar was ze samen met de Finse schoenontwerper Aki Choklat in Basel, tijdens de jaarlijkse museumnacht waarvoor ze een pump van technisch Lego had ge-

maakt. Liesel droeg de hoge vilten laarzen die ze de zomer daarvoor voor zichzelf had gemaakt én gevilt. "Ik wilde een stoere en warme laars, zonder de geitenwollen sok-uitstraling die vilt ook kan hebben. Dus moest er een hak onder. Zo'n laars bestond niet, met hak heb ik ze nog nooit gezien." Ze kreeg veel complimenten, er begon iets te borrelen. Misschien was dit wel een ontwerp dat ze verder moest ontwikkelen.

Ook Aki Choklat vond de laarzen geweldig. Toen Liesel vertelde dat ze plannen had voor een eigen label attendeerde hij haar op de viltfabriek in Finland, waar hij zelf ook al jaren mee samenwerkt. Snel was het contact met eigenaar Jukka Lahtinen gelegd. En Jukka wilde wel. Liesel: "Het liefst zou ik alles in Nederland willen produceren. Maar een echte viltproducent als deze, die laarzen maakt en die mijn ontwerp kan uitvoeren, is moeilijk te vinden. En dan moet je er ook nog eens tussen zien te komen, er moet wel capaciteit zijn om een kleine productie van nieuwkomers als wij te willen maken. Dat is heel speciaal."

Liesel houdt van bijzondere materialen. Ze maakte schoenen van zalmleer, struisvogelpoten, spijkerstof en zelfs ooit van kaas. Ze viel als een blok voor vilt toen ze er voor het eerst mee werkte. "Ik vind de natuurlijke uitstraling zo prachtig." Het allermooist vindt ze dat je vilt naar eigen believen kunt vormen, en dat je er een laars van kunt maken uit één stuk, zonder naden. "Die naden zijn er wel, maar ze verdwijnen als het vilt door het langdurig wassen krimpt, zeg maar als een te heet gewassen trui, naar de omvang die het uiteindelijk moet hebben."

Als we de heuvel zijn opgereden staat Jukka ons op te wachten. Hij draagt een vest en blauwe vilten instappers van Aki Choklat. Samen met de labrador die Rasmus heet –

De eigenaar van de Finse viltfabriek lijkt zo uit een zuiver scheerwol reclame gestapt

Liesel Swart past voor het eerst een laars.

vernoemd naar een bekende Finse rockband – en tegen de achtergrond van de roodgeverfde houten schuren van de fabriek, opgericht door zijn overgrootvader, lijkt hij zo uit een zuiver scheerwolreclame gestapt. Een rustige jongen met de typische onderkoelde humor die Finnen in de reisgidsen wordt toegedicht. En die niet altijd even snel reageerde via mail of telefoon vanuit Nederland. Dus er zijn veel vragen nu. Is alles goed gegaan? Zijn de laarzen af? Antwoord komt niet meteen, we moeten mee in zijn tempo.

De eerste verrassing is dat de fabriek eigenlijk dicht is. Dicht? Ja. In juli hebben alle Finnen vakantie, vertelt Jukka. Dus er gebeurt nu niets. *No worries*: de zes paar laarzen die hij zou maken zijn echt af. Maar eerst laat hij de fabriek zien, waar normaal twintig mensen werken. Alleen zijn vader, van wie Jukka met zijn zus een paar jaar geleden de leiding overnam, rommelt nog ergens rond. We zien hoge rekken met grote rollen vilt in natuurlijke tinten. Op royale tafels worden patronen uit grote lappen gesneden en in elkaar genaaid, eerst in een reuzenmaat, want vilt krimpt bij het wassen wel dertig procent. Dat 'wassen' gebeurt in een machine met water en vele houten hamertjes die een

tijdlang op het vilt inkloppen. Daarna kunnen ze over de leesten getrokken en goed in de vorm geklopt. Dan drogen, in een kast, een dag of wat. Langs de wanden rekken met honderden, groene kunststof leesten.

Vorige week zijn Jukka en zijn medewerkers aan de laarzen voor 'LEV'01' begonnen, nadat ze de zes paar houten leesten had ontvangen die Liesel bij een Nederlands bedrijf op de Filipijnen heeft laten maken. Hoge leesten met een buigzame voet, zodat je ze makkelijk kunt verwijderen als de laars klaar is. Ook die leesten had Liesel graag wat dichterbij laten maken, zegt ze. "De enige leestenfabriek op redelijke afstand die ze maakte zit in Duitsland, maar daar zijn ze net gestopt met deze hoge leesten."

Dan houdt Jukka ineens een van de schachten voor de LEV-laarzen in zijn hand. Yes, daar zijn ze dan! Het lijkt alsof Liesel een nest jonge puppies voor het eerst mag vasthouden: voelen, ruiken, aaien. Ze glundert ("Mooi zijn ze, hè!") als ze voor het eerst een hoge laars aantrekt, maar blijft ondertussen kritisch kijken, naar de dikte, de pasvorm. Ze bespreekt al een minieme verandering aan het patroon met Jukka.

En er is een tegenvaller. De leesten gaan stuk bij het verwijderen, precies bij de schroef, waar het hout het dunst is. Dit me-

**Yes! Daar zijn dan.
Ze voelt, ruikt en
aait de laarzen.
Als een nest
pasegeboren puppies**

chaniek is misschien geschikt voor leer, stelt Jukka vast, maar bij een vilt laars moet je meer kracht gebruiken voor het uittrekken, en daarvoor is deze constructie te zwak. Wat te doen? Bij zelfgemaakte rabarbertaart en koffie in de keuken van zijn ouders wordt het vervolg besproken. Jukka gaat de leesten repareren en fixeren, dat moet lukken. De zes die af zijn, in diverse kleuren, maten en hoogtes, kunnen ze alvast meenemen.

Terug in Nederland volgen spannende weken. De webdesigner gaat aan de slag, er moet een datum geprikt voor de lancering bij schoenenwinkel Betsy Palmer in Amsterdam – niet te vroeg maar ook niet te laat in het seizoen. En ook naar andere verkooppunten wordt gezocht. De schachten gaan ondertussen naar de Filipijnen: daar worden de hakken en zolen eronder gezet. Ook dat, zegt Liesel, zou ze het liefst in Nederland willen doen. "Maar met een productie die nu nog zo klein is, kom je de fabrieken hier niet binnen."

Nu is via Skype met de medewerkers van Choose Your Shoes, zo heet de fabriek in Pulilan op de Filipijnen, besproken hoe en waar de zolen aan het vilt moeten worden gelijmd en genaaid. Ze heeft een werktekening van zool en hak gestuurd, waar alle afmetingen en verhoudingen tot op de millimeter zijn gespecificeerd. Maar als de eerste zes paar terugkomen, zijn de hakken en zolen anders dan de bedoeling was. De hak is ieler, minder stoer. Dat moet dus over. En zo zijn er nog duizend dingen om in de gaten te houden.

Details, details, details. Alles moet kloppen. "Dat hoort bij deze eerste fase", zegt Liesel. "De afstand maakt het ingewikkeld, er zit snel ruis op de lijn. Het liefst zou ik er gewoon naartoe willen. Het is spannend maar ik geniet er ook van. Het is geweldig om te merken hoe mensen nu al reageren op een *sample*, een proeflaars. Alleen op die basis hebben we al bestellingen binnen. Ik kan niet wachten tot ik de eerste echte laarzen aan mijn voeten heb."

Op 26 september beleven de LEV'01 laarzen hun debuut bij schoenenwinkel Betsy Palmer in Amsterdam, Rokin 15 (zie www.betsypalmer.com). Meer info op www.lev01.nl In het kort zien hoe het vilt in de fabriek in Partala wordt bewerkt? Zie het filmpje op www.lahtiset.fi